

Lausunnon antaja: Elintarviketeollisuusliitto ry

LAUSUNTO

15.3.2016

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle

HE 142/2015 vp

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSEKSI MAATALOUSTUOTTEIDEN MARKKINAJÄRJESTELYSTÄ ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA (TUOTTAJAORGANISAATIOI-)

Elintarviketeollisuusliitto ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto esitykseen markkinajärjestelystä annettuun lakiin tehtävistä muutoksista koskien tuottajaorganisaatioita.

Elintarviketeollisuusliitto ry on huolissaan yhdelle ruokaketjun osapuolelle annettavasta hintaneuvottelupoikkeuksesta kilpailulainsäädäntöön Suomen pienillä markkinoilla, joilla kilpailu koko ajan kiristyy paitsi kotimaisten tavarantoimittajien kesken, niin myös suhteessa elintarviketuontiin. Käytännössä tilanne johtaisi siihen, että yhdessä ketjun neuvotteluvaiheessa toimittaisiin poikkeuksien turvin, kun muu ketju toimisi edelleen täysin vapaassa hintakilpailussa.

Hallituksen tavoitteiksi on listattu ruoantuotannon kannattavuuden parantaminen. Liiton mielestä suomalaisen ruoantuotannon kannattavuutta ei paranneta kilpailulainsäädännön poikkeuksilla, jotka mahdollisesti johtavat kotimaisen raaka-aineen keino- tekoiseen hinnannousuun ja raaka-aineen saannin vaikeutumiseen kotimaiselle teollisuudelle. Kotimaisen teollisuuden kustannusten nousu myös vaikeuttaisi suomalaisten elintarvikkeiden vientimahdollisuuksia. Elintarviketeollisuus ymmärtää maataloustuottajien huolet alkutuotannon hintatason alhaisuudesta nykyisessä markkinatilanteessa. Ainoa mahdollisuus jalostavan teollisuuden ostohintojen määräytymiselle on kuitenkin avoin markkinakilpailu.

Maa- ja metsätalousministeriön muistion taloudellisten vaikutusten arvio keskittyy kokonaan alkutuotantoon eikä siinä arvioida ollenkaan elintarviketeollisuuden tulevaisuuden toimintamahdollisuuksia ja riskejä tilanteessa, joissa useampia tuottajaorganisaatioita muodostettaisiin ja hintaneuvottelut johtaisivat teollisuuden raaka-aineen hinnan merkittävään nousuun.

Juuri ilmestyneessä elintarviketeollisuuden kannattavuusselvityksessä ilmenee jalostavan teollisuuden nopeasti heikentynyt kannattavuustilanne. Hinnoitteluongelmat ilmenevät ennen kaikkea teollisuuden ja kaupan rajapinnassa. Ruoantuotannon kannattavuuden kehittämisessä tulee huomioida koko ketjun kannattavuus ja kilpailukyky.

Kyseisten tuottajaorganisaatioiden hyväksyminen on jäsenvaltioille vapaaehtoista. Elintarviketeollisuusliitto pitää tärkeänä elintarviketajussa tehtävää yhteistyötä esimerkiksi tuotannon laadun parantamiseksi ja pyrkii omalta osaltaan ketjun osapuolien vuoropuhelun lisäämiseen. Liitto ei kuitenkaan näe tarpeelliseksi uusien lakisääteisten organisaatioiden perustamista ja vastustaa yhdelle elintarviketajun osapuolelle an

nettavaa kilpailulainsäädännöllistä poikkeusta hintaneuvotteluihin, eikä näin ollen kannata lausunnolla olevaa esitystä markkinajärjestelylain muuttamisesta. Uusien lisäsäädösten antamisesta tulisi pidättäytyä ja hallitus on julkisuudessa vahvasti sitoutunut tavoitteeseen sääntelyn purkamisesta.

Esimerkkinä viljanhankinta on Suomessa logistisesti organisoitunut erittäin tehokkaasti sekä kuljetusten että varastoinnin osalta huomioiden myös Suomessa kansainvälisesti katsoen erityisen runsas maatilojen varastokapasiteetti. Siten tuottajaorganisaatioiden perustamisen ja hyväksymisen edellytyksenä oleva ”merkittävä tehokkuuden parantuminen” ei nähdäksemme ainakaan tavanomaisten kauppaviljalaatujen osalta näytä mahdolliselta toteutua. Sekä viljaa ostava teollisuus, viljakauppa sekä viljan myyjät hakevat tehokkainta ja edullisinta toimintatapaa jatkuvasti osana normaalia liiketoimintaansa.

Myöskään EU-markkinajärjestelyasetuksen 171 artiklan mahdollistama neuvottelumahdollisuus hintasopimuksista ei näkemyksemme mukaan toisi mitään uutta käytännön hankintatilanteeseen ja hinnan määräytymiseen. Viljan hinta määräytyy pääosin kansainvälisillä markkinoilla, vaihdellen tietyissä rajoissa alueellisen tarjonta- ja kysyntätilanteen mukaan. Myös mahdolliset tuottajaorganisaatioiden kautta organisoidut hintaneuvottelut käytäisiin näiden hintaelementtien pohjalta. Tuottajaorganisaatiot voisivat jäykistää markkinoiden toimintaa verrattuna nykyiseen, ja pahimmillaan vaarantaa joustavuuden ketjussa.

Viljan raaka-ainehinta teollisuudelle ei voi poiketa vapaasta markkinatasosta, koska se johtaisi tuonnin lisääntymiseen jalostettujen viljatuotteiden osalta, ja näin ollen kotimaisen teollisuuden kilpailukyvyn menetykseen. Tällä olisi välittömästi isot seurauksena vaikutukset työpaikoissa, ja lopulta koko kotimaisen viljaketjun kilpailukyky heikkenisi olennaisesti. Vaihtoehtoisesti teollisuus voisi joutua lisäämään raaka-viljan tuontia, mikä vastaavasti johtaisi lisääntyneeseen viljan vientitarpeeseen. Saman viljalajin ristiin tuonti ja vienti ei ole kenellekään edullista.

Epätietoisuutta herättää erityisesti 15 %:n markkinaosuusrajan tulkinta. Oletamme ja edellytämme että esim. luomuviljan tulkitaan olevan oma relevantti markkinansa, ja siten 15 % osuus ja yläraja markkinasta lasketaan nimenomaan esim. luomukauran määrästä eikä koko kauramäärästä. Tämän periaate pitäisi selvästi ilmaista säädöstaolla. Mielestämme myös markkinoille tuleva kaupallinen vilja on oma markkinansa, ja siten kotoinen rehukäyttö ja tilojen välinen viljakauppa sekä siemenvilja tulee rajata pois markkinaosuusrajoja laskettaessa.

Yleisesti toteamme, että vaikka 15 %:n osuus ei tunnu isolta, saattaa se alueellisesti katsottuna vastata jo käytännössä liki sataa prosenttia kun otetaan huomioon Suomen pitkät etäisyydet ja viljakaupan luonne ja kustannusrakenne. Siten myös paikallinen ja alueellinen hankinta-alue (esim. Pohjois-Suomi) pitäisi huomioida omana markkinanaan. Erikoistumisopimussäädöksissä on käytetty termiä ’merkityksellinen markkina’ ja sama periaate olisi vahvistettava myös tässä yhteydessä. Yllä esitetyt vilja-alan esimerkit pätevät pääosin myös naudanlihasektorilla, sekä muiden maatalouden alkutuotteiden markkinoihin.

Haluamme lopuksi vielä korostaa kilpailukentän ja säädösten tulkinnan ennakoitavuuden merkitystä. Pahimmillaan vaikeasti tulkittavat säädökset vievät pois kannusteen kehittää useita jo nykyisinkin toimivia teollisuuden ja tuottajien yhteistyömuotoja sekä yhteisiä kehitysprojekteja.

Elintarviketeollisuusliitto pitää hyvänä sitä, että EU-tasolla on laadittu selvitys tuottaja- ja toimialaorganisaatioiden toiminnan mahdollisuuksista ja rajoista komission suuntaviivojen muodossa. Suuntaviivoissa on käyty läpi varsin laajasti kilpailu- ja muun EU-lainsäädännön tarjoamia mahdollisuuksia yhteistyöhön. Tilanne jää kuitenkin monilta osin alan toimijoille varsin epäselväksi ja vaikeasti ennustettavaksi (mm. em. tulkinta kansallisista kokonaismarkkinoista). Myös mahdollisten tuottajaorganisaatioiden juridinen asema, sekä sopimuksellinen että kilpailuoikeudellinen, on tärkeää olla selkeä suhteessa ketjun muihin toimijoihin. Elintarviketeollisuus pitää tärkeänä, että Kilpailu- ja kuluttajavirastolla on riittävät resurssit tuottajaorganisaatioita koskevien kilpailukysymysten selvittämiseen.

Kunnioittavasti

ELINTARVIKETEOLLISUUSLIITTO ry

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Heikki Juutinen'.

Heikki Juutinen
toimitusjohtaja